

Yttrande

Datum
2022-11-24

Diarienummer
4.2.17-16416/2022

Regeringskansliet
Miljödepartementet
m.remissvar@regeringskansliet.se

Naturvårdsverkets redovisning av regeringsuppdrag om EU-förordning (EU) 2020/741 om minimikrav för återanvändning av vatten

Ert diarienummer: M2022/01152

Jordbruksverket är Sveriges förvaltningsmyndighet inom jordbruk, fiske och landsbygd. Vi arbetar bland annat med att utveckla matproduktionen i landet och att skydda djur och växter. Yttrandet ska ses mot bakgrund av detta uppdrag.

Jordbruksverket har suttit med i arbetsgrupp och styrgrupp till uppdraget. Vår roll har främst varit att bidra med bakgrundsbeskrivning och behovsanalys. Det är först genom denna remiss som vi har kunnat se förslaget i sin helhet och bedöma dess konsekvenser för jordbrukssektorn.

Jordbruksverkets utgångspunkt

Jordbruksverket delar utredningens slutsats om att återanvändning av vatten för bevattning troligtvis inte kommer bli ett system som implementeras på nationell nivå i Sverige. I södra och sydöstra Sverige där det finns områden med brist på vatten under odlingsäsongen och aktiva jordbruk kan återanvänt vatten vara en viktig vattenkälla för bevattning.

Eftersom det redan finns jordbruk i Sverige som använder återvunnet vatten menar Jordbruksverket att det är viktigt att hålla genomförandet av EU-förordningen så enkelt som möjligt så att det blir rimligt för dessa verksamheter att fortsätta.

Jordbruksverkets synpunkter

Överväg möjligheten att inte pröva användningen separat

I första hand avstyrker Jordbruksverket att användningen av återvunnet vatten prövas separat.

Utredningen gör gällande att det krävs separat tillstånd för slutanvändaren för att det ska vara möjligt att upprätta en riskhanteringsplan för hela kedjan, från produktion till användande. Jordbruksverket menar att jordbrukarna bör kunna bidra med de underlag kring användningen av vattnet som krävs för riskhanteringsplanen utan en separat tillståndsprocess.

Det är viktigt att det återvunna vattnet är säkert att använda och att det finns ett gott skydd av djur, växter och hälsa. Jordbruksverket menar dock att användningen bör kunna prövas som en del i producentens tillstånd. Jordbrukarens bidrag i riskhanteringsplanen bör vara att bidra med fakta om hur de brukar marken och använder vattnet. Tillståndet som arbetas fram bör kunna innehålla en generell beskrivning av vilka risker som finns i området och vilka åtgärder som krävs utifrån det. Jordbrukarens ansvar för att hantera vattnet på rätt sätt borde kunna regleras i en generell föreskrift.

Jordbruksverkets bedömning är att en gemensam prövning av både produktion och användning av återanvänt vatten i en och samma process ger många samordningsvinster och bidrar till ett samhällsekonomiskt effektivt genomförande av EU-förordningen. En gemensam process för hela kedjan kan också ge värdefull helhetssyn och öka kvaliteten i riskvärderingen. En ökning av den totala administrativa bördan i systemet riskerar däremot att minska intresset för att bevattna med återvunnet avloppsvatten och använda den resurs detta vatten utgör.

Om separat prövning behövs - viktigt med vägledning och långsiktiga tillstånd

I andra hand tillstyrker Jordbruksverket utredningens förslag om en separat prövning för användandet i en egen förordning med ett förenklat tillståndsförfarande.

Kostnaden för tillståndet kommer dock att ha betydelse och påverka viljan att använda vattnet. Det är viktigt att ett eventuellt tillstånd är långsiktigt, för att motivera de resurser som läggs ner på ansökan, för att ge en säkerhet i livsmedelsproduktionen och inte skapa en omotiverat stor administrativ börda. Om jordbrukarna behöver upprätta en riskhanteringsplan för sin egen del i kedjan är det viktigt att de får stöd och hjälp med uppgifter och bedömningar.

Jordbruksverket vill särskilt framhålla vikten av att information och vägledning kring återanvändning av vatten för bevattning blir tydlig och lättillgänglig. Det gäller både för producenterna, användarna och för prövnings- och tillsynsmyndigheten.

Det finns flera begrepp i förordningen, t. ex. riskhanteringsplan och plats för användning, som behöver tolkas och vägledas kring. Jordbruksverket menar att en tydlig svensk vägledning kan ge möjlighet att påverka den gemensamma tolkningen på EU-nivå och att det därför är viktigt att begreppen inte tolkas så att det skapar onödig administrativ börda.

Överväg separat prövningsprocess för befintliga C-verksamheter

Jordbruksverket avstyrker utredningens förslag om att befintliga C-verksamheter behöver söka tillstånd för B-verksamhet.

Enligt utredningens förslag (avsnitt 8.5.4, s. 86) kommer avloppsreningsanläggningar som är C-verksamheter behöva söka tillstånd för B-verksamhet för att få leverera återanvänt vatten för bevattning. Detta kommer att vara både tids- och resurskrävande. En tillståndsansökan innebär både kostnader att ta fram underlag som krävs för ansökan och kostnader för själva prövningen.

Jordbruksverkets bedömning är att det ofta kommer vara dessa lite mindre anläggningar som ligger tillräckligt nära jordbruksmarken som kommer vara aktuella att återanvända vatten från. Det beror på den avgörande faktorn om det går att få fram vatten till ett rimligt pris vid fältkanten, vilket underlättas betydligt om avstånden hålls nere. Om det blir svårt och kostsamt för dessa anläggningar att leverera kommer det bli mindre attraktivt att återanvända vatten från dem, och därmed svårare att främja användningen av återvunnet vatten över huvud taget.

Om förordningen inte medger att produktion och tillhandahållande av återvunnet vatten hanteras som C-verksamhet föreslår Jordbruksverket ett enklare prövningsförfarande, likt enskilda avlopp, för dessa anläggningar.

Viktigt att pågående bevattning kan fortsätta

Jordbruksverket vill framhålla vikten av att pågående bevattning med återvunnet vatten kan fortsätta utan uppehåll redan 2023. Det är kort om tid tills att förordningen träder i kraft och Jordbruksverket ser därför en stor utmaning i att nå ut med information till alla berörda. Det är många som kommer att behöva stöd för att komma igång med tillämpningen av förordningen hos de verksamheter som redan använder återvunnet vatten.

Övriga synpunkter

Författningsförslag miljöbalken

Utredningen föreslår ett tillägg till 9 kap. 6 § miljöbalken med en ny punkt 2 enligt vilken regeringen får meddela föreskrifter om att det ska vara förbjudet att utan tillstånd eller innan anmälan har gjorts *producera återvunnet avloppsvatten*.

EU-förordningen är tillämplig när renat avloppsvatten används för bevattning inom jordbruket¹. Jordbruksverkets uppfattning är att produktion av återvunnet avloppsvatten inte i sig omfattas av förordningens tillämpningsområde, utan att det därutöver krävs att det renade avloppsvattnet används för eller distribueras för bevattning i jordbruket. För att bättre överensstämja med EU-förordningens tillämpningsområde föreslår Jordbruksverket att ett tillägg görs i den föreslagna punkten för att tydliggöra detta.

Ytterligare kvalitetskrav

Jordbruksverket delar utredningens bedömningar i avsnitt 6.6 och står bakom förslaget att inte införa ytterligare nationella kvalitetskrav i nuläget. Det är viktigt att beakta smittskyddet vid användning av den här typen av vatten. Hänsyn måste tas till känd kunskap om vilka risker otillräckligt hygieniserat avloppsvatten kan leda till och även till vad som kan framkomma genom ny kunskap.

Ansvarsfördelning för olika myndigheter

Utredningen diskuterar i avsnitt 7.6.1 om Jordbruksverket eller länsstyrelsen är bäst lämpad att göra bedömningen om undantag för forsknings- och pilotprojekt, och föreslår länsstyrelsen. Jordbruksverket håller med om den bedömningen.

Utredningen behandlar också behovet av utbildning för slutanvändaren i avsnitt 7.8.3. Jordbruksverket delar bilden att behovet och syftet med en sådan utbildning i dagsläget är osäkert. Utredningen skriver att Jordbruksverket sannolikt är mest lämpad att ge en sådan utbildning. Jordbruksverket deltar gärna i klargörande av behovet av utbildning men vill inte lägga fast ansvaret för den i detta läge.

Damm för mellanlagring

I avsnitt 7.8.2 står det att en damm för mellanlagring av återvunnet vatten utgör vattenverksamhet enligt 11 kap. miljöbalken. Jordbruksverket vill uppmärksamma att det kan finnas dammar som inte är anlagda i ett vattenområde och därmed inte utgör vattenverksamhet enligt 11 kap. miljöbalken.

¹ Jfr artikel 2.1 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2020/741 av den 25 maj 2020 om minimikrav för återanvändning av vatten.

I detta ärende har generaldirektören Christina Nordin beslutat. Eva Johansson har varit föredragande. I den slutliga handläggningen har även chefsjuristen Ida Lindblad Hammar, Andreas Mattisson, Anna Blomquist och Jacob Landsjö deltagit.

Christina Nordin

Eva Johansson

Yttrandet har signerats digitalt och saknar därför namnunderskrifter.

Kopia till

Näringsdepartementet